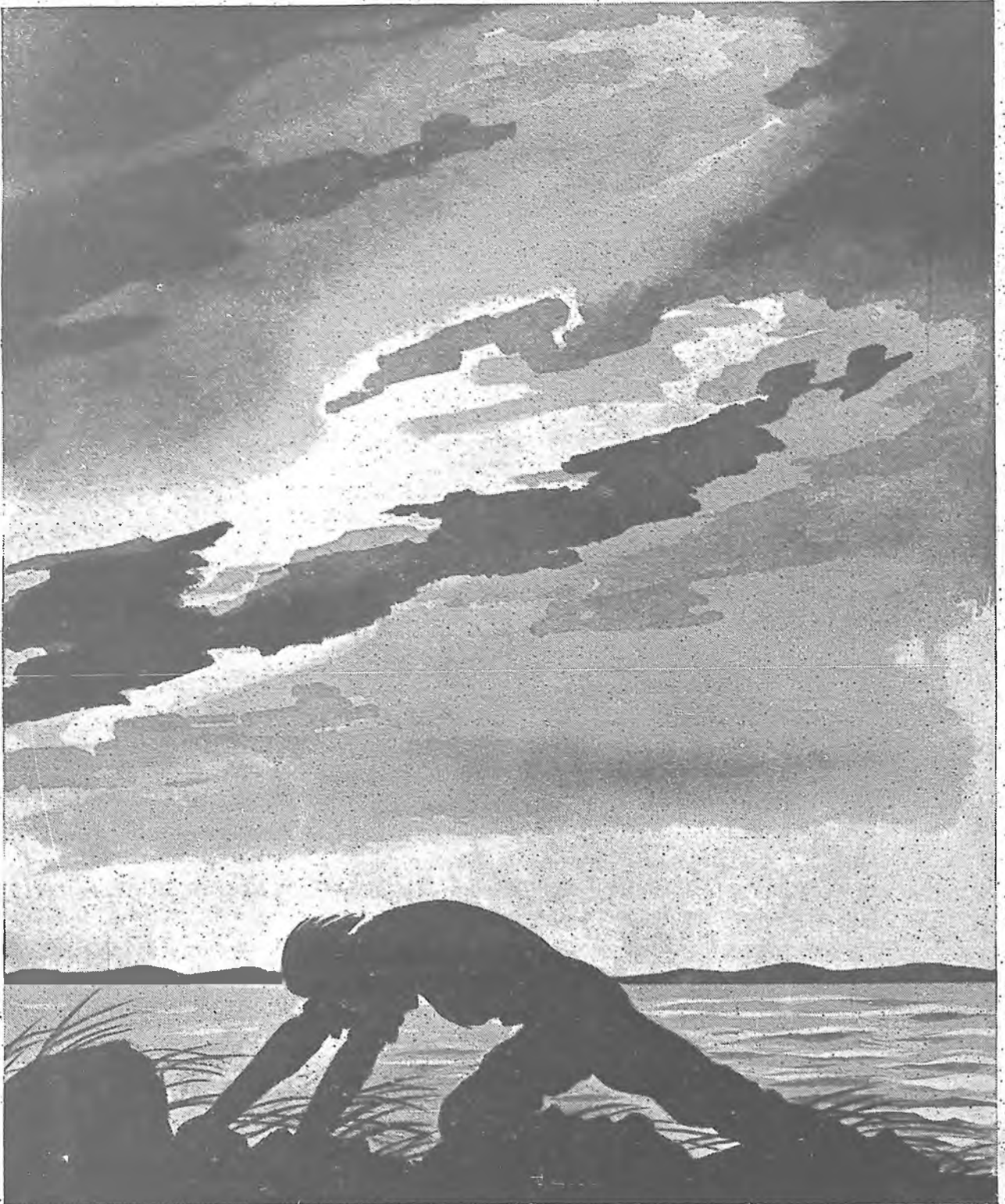

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX

STUDENI 1937

BROJ 3

NOVE KNJIGE

GABRIJEL CVITAN: GLAS ZEMLJE,

zbirka pjesama, posvećenih oračima i kopačima.

Našim je čitateljima i predobro poznato ime Gabrijela Cvitana. Njegove krasne pjesme ukrašuju naš list već niz godina i svi ih mi čitamo s posebnim užitkom. Iz njih izbija neka posebna toplina, srdačnost i vedrina, one teku neusiljeno i glatko i mi osjećamo da ih je ispjevao pjesnik, čija je duša prepuna, čija je riječ bogata i živa. Mi smo se neko vrijeme spremali da ih pokupimo i izdamo u posebnoj knjižici, da ga prikazemo i najširoj javnosti i upremo prstom u jednog odličnog pjesnika, čije ime ne smije ostati nezapameno.

Pretekla nas je uvažena Matica Hrvatska, čiji je pododbor u Šibeniku izdao evo sada prekrasnu zbirku njegovih najboljih pjesama, pod natpisom: Glas zemlje...

Boljeg se naslova toj zbirci zaista nije moglo dati. Gabrijel Cvitan je seljačko dijete, on je — da tako kažemo — srastao s ovom našom mučenicom zemljom, s ovim pustim dalmatinskim kršem, s morem našim i primorjem, pa su i njegove pjesme posvećene samo njima.

Neke su pjesme tako dobre, da bi mogle mirne duše ući i u najprobranije antologije, a pjesma »Molitva malom Isusu«, potresnija je i ljepša od najsnažnijeg psalma, dostojna da se pred oltarima moli.

Kada uz to znamo, u kakvim ih je prilikama autor pjevao, bacan kao pučki učitelj u najzabitnija zagorska i bosanska sela, do kojih se tek kozjim putevima moglo stići, proganjan radi svog uvjerenja i kremen značaja, onda te pjesme, koje su iskre srca, pisane, da se tako izrazimo, krvlju pjesnikovom, dobivaju dvostruku vrijednost.

Uvjereni smo, da će svaki naš čitatelj, koji se je naslađivao pjesmicama našeg Gabrijela Cvitana u našem listu, bez odgađanja nabaviti ovu krasnu zbirku, koja će ga dirnuti i koja će mu pružiti posebno zadovoljstvo.

Knjiga je lijepo opremljena, imade 120 stranica, a može se naručiti i kod našeg uredništva uz cijenu od 20.— dinara.

U fond »Malog Istranina« poklonila je obitelj Ražem-Laginja 100.— Din.

Zahvaljujemo najusrdnije. Neka bi se i drugi istarski rodoljubi ugledali u ovaj lijepi primjer!

MALI ISTRANIN

GOD. IX

ZAGREB, STUDENI ŠK. GOD. 1937/38

BR. 3

U obranu narodne časti

Ivicu Šimićeva otjerala je nevolja u svijet već u najranijoj njegovoj mladosti. U malenom istarskom seocu bilo je premalo kruha za njega i šestero njegove braće, koji su svi bili jedan drugome do uha. Majka mu je pričala, da je nekad sunce sijalo i pred njihova vrata, da su imali punu kuću svega i svačega i da im nije nikada uzmanjkalo kruha. U podrumu da je bilo uvijek nekoliko bačava izvrsnoga vina, u staji su blejali janjci i mukali volovi, a u kocu su roktale svinje.

Ali otkako je ono buknuo rat, a otac poginuo negdje kraj Gorice, sve je pošlo nizbrdo. Djeca su bila malena, pa nijesu mogla raditi ni obrađivati polja i vinograda, majka je pak bila nenavikla gospodariti i tako je imanje počelo propadati. Iza rata došla je tuđa vlast, porezi su postali nepodnosivi, najprije je nestalo iz staja kravica, pa svinja, a zatim se postepeno prodavao komad po komad vinograda, dok nije konačno ostala njihovom samo kućica i u njoj sirota majka sa sedmero gladnih mališana.

Kad je ponestalo kruha raštrkali se Šimićevi svijetom ko rakova djeca. Oni odrasliji odoše tko u Ameriku, tko u Jugoslaviju, dvojica odoše čak u Australiju, a Ivica, najmanji od svih, otputio se jednoga dana u Tržić ili kako ga Talijani sada prozvaše Monfalcone, gdje je u tamošnjem brodogradilištu dobio neko mršavo zaposlenje. Taman toliko da se prehrani i da, tu i tamo, pošalje starici majci po koju liru, da ne skapa sama kod kuće od gladi.

Teško je bilo Ivici pri duši u tom vrlogu ljudi iz svih mogućih krajeva Italije. Govorili su raznim narječjima: piemonteski, kalabreski, napoletanski, venecijanski i furlanski, pa se ni sami nijesu međusobno pravo razumjeli. Kako da ih onda razumije Ivica, koji je talijanski tek nešto naučao a i to iskvareno.

Tek što bi otvorio usta svi su ga ismijavali, dovikujuć mu podrugljivo: »taci schiavo!« što znači: »šuti robe!« Riječju »šćavo« nazivaju Talijani svakog našeg čovjeka, Hrvata i Slovenca, u Istri. Ivicu je to boljelo i ujedalo za srce, pa je zato najvolio šutjeti i ni s kime se ne upuštati u razgovor.

U istom odjeljenju s njime radio je i drugi jedan njegov sunarodnjak, Slovenac iz sjeverne Istre neki Trlavšek. Kad ga je ugledao i progovorio s njime u svom materinjem jeziku, Ivica je bio ushićen. Ali se uskoro razočarao. Trlavšek je bio nekakav čudak. Nadstojniku odjeljenja znao se ulagivati, a pred drugim se Talijanima odricao i svoje narodnosti

i svog materinjeg jezika, samo da bi mogao bolje napredovati i dobiti veću plaću.

»Kako možeš biti takav?« korio ga je Ivica. »Kako se možeš odreći naroda, čiji si sin, majke koja te rodila, a koja je bila oduvijek samo Slovenka?«

Trlavšek mu se nasmijao u lice: »Ti si glup ko noć! Tko me hrani? Talijan! Tko nam daje zarade, da ne poerkavamo od gladi? Talijan! Pa ako on traži od mene da budem Talijan, ja ću biti Talijan! Prvo je kruh, a zatim dolazi sve drugo...«

»Ti si nitkov i izrod«, plane Ivica. »I mene je stid, što te je rodila istarska mati.«

»Evo ti nitkova i izroda, ništarijo jedna gladna!« reče Trlavšek i ošine Ivicu šakom po ustima, da ga je oblila krv...

Ivica ode krvav, zaplakan... Više ga je bolio osjećaj da mu je udarac došao odanle, odakle se je najmanje nadao, od brata, koji mu je trebao biti najbliži, nego li sama rana.

»Hvala Bogu, što nijesu svi Slovenci takovi,« tješio se u sebi. Ima i među njima junaka, ponosnih i čestitih. — I sjeti se Bidovca, Marušiča, Valenčića i drugih tršćanskih mučenika, koji su iz ljubavi prema rodu i domovini podnijeli radije smrt, nego li da se odreknu svoje narodnosti..

Istoga dana na večer, povukao se Ivica u svoje sklonište, gdje je za nekoliko lira mjesečno smio prespavati. Bijahu to niske i tamne tavanke prostorije u nekoj maloj zadimljenoj gostionici, daleko na kraju gradića, kuda bi večerom iza dnevnog napornog rada zalazili radnici brodogradilišta da uz čašu vina zaborave napore i jade.

Dolje u gostioni pjevali su nekakvi Furlani, psovali i treskali čašama.

Neki Sicilijanci dovikivali im pogrdne riječi i sve je izgledalo da će doći do tučnjave:

»Terra di riso, terra di polenta« vikali su Sicilijanci Furlanima, a ovi njima:

»Terra di terremoto, terra matta«, što bi u našem jeziku značilo otprilike isto što i »rižožderi«, »žgancožderi«, »luda zemlja«, »zemlja potresa«.

Najednom se začuje u toj međusobnoj svadi neki reski smijeh. Netko se je narugao jednima i drugima.

»Bože, pa taj glas mi je poznat. To je glas Trlavšeka«, dosjeti se Ivica i stane bolje osluškivati.

Galama se podvostruči. Netko je doviknuo: »Taci schiavo!« »Fora i schiavi!« »Van s robljem!« »U Ljubljanu nek ide«... »Gladuši, svinjari, barbari«, vikali su Talijani, svi bez razlike i Furlani i Piemontezi i Sicilijanci, oborivši se na jedinog Slovenca, Trlavšeka.

»Šta? Vi ćete mene vrijeđati u mojoj rođenoj zemlji«, grmio je Trlavšek, kome je krv šiknula u obraz, a i vino ga malo raspalilo.

»Vi ste gladuši, vi ste otimači tuđega. Ovo je naša zemlja, zemlja slovenska, hrvatska. Kukavice! Beskućnici! Došli ste se ovamo najesti. Neka se samo usudi tko da me dirne!«

Ali Talijana je bilo mnogo, a Trlavšek je bio sam. Navalili su na nj stolcima, on se branio i uzmicao, ali opasnost je bila sve veća.

U tom času pojavi se na vratima tavana Ivica. Vidio je opasnost, koja prijete njegovom sunarodnjaku, koga napadaju samo zato, što je Slaven i zato što je uzeo u obranu svoju zemlju i svoj narod. U jednom času zaboravio je Ivica udarač, što ga je zadobio, osjetio je da mora stupiti u obranu časti svoga brata, svoje zemlje i svoga naroda.

Sa police dohvati nekakav sadreni kip i baci ga svom suagom među napadače kriknuvši:

»Bravo Trlavšek, van s nametnicima...«

Kip je prasnuo, tresnuvši o pod i raspršivši se u stotine komada, uz silnu prašinu.

Talijani iznenađeni razbježaše se na sve strane, kroz vrata i prozore...

Trlavšek ostade sam, presenećen, ne znajući što se to zapravo zbilo. Ivica se spusti niz stepenice, pride k njemu i pruži mu ruku: »Hvala ti, prijatelju, obranio si čast naše Istre i naroda našeg; nijesi dao da ga nitkovi blate!«

»Imaš pravo, družo«, odvrati ganut Trlavšek. »Ne može čovjek, pa ne može dopustiti, da mu se blati i ismijava narod i zemlja, koja ga je rodila. Čovjek u nekim časovima, radi onog nesretnog komada hljeba, pokušava da zaboravi i zemlju i narod, da zatomi osjećaje i krv, ali uzalud. Glas zemlje, glas naroda i krvi u nama jači je od svega...«

A tada, skrušeno nastavi:

»Ali ti, Ivice, ti si junak! Ti si se, nakon onoga, što sam ti ja danas učinio, pokazao čovjekom... Oprosti...«

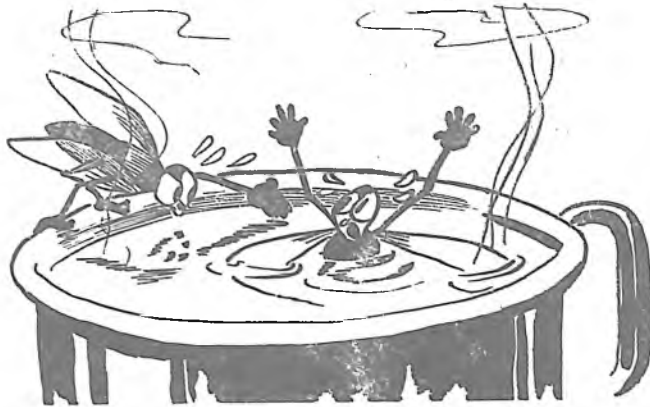
Ivica mu stisne ruku i reče:

»Nije ništa! Radi se o časti imena našega... I ja sam tebi od srca zahvalan, što si ga uzeo u zaštitu...«

Ernest Radetić

Ko je kriv

Iz jajeta se izvali
Pilić žuti, lijepi, mali.
Od njeg nastaje koka bijela,
Krupna, teška i debela.
Jednog dana brže bolje
Kuharica je zakolje
I od naše koke tuste
Dobi lonac juhe guste.

Doletješe dvije muhe,
Upadoše nasred juhe.
Iz nje jedva isplivale;
Sušiti su krila stale.

A kada su bile suhe,
Ljutiti se počnu muhe:
»Jedva se izvukoh živa...
Svemu tom je juha kriva.«
— Kuharica, što je skuha
Kriva nam je... a ne juha —
»Al da nije koke bilo,
To se ne bi dogodilo.«
— Ta krivo je ono jaje;
Od njeg koka postala je. —

Gdje vam obraz, gdje vam lice?
Vi ste krive, lakomice!

Šime Fučić

Lakomi Frane pao s grane

Iznad mutne lokve
pružile se širom
grane bujne smokve.
Eto malog Frane,

popne se na grane,
po njima se vere
slatke smokve bere.
Ugledao Frane
jednu krupnu smokvu
navrh tanke grane,
pa je lakom bio
dohvatit je htio.
Ali grana puče,
Frane zajauče.
Ne dohvati smokvu
već padne u lokvu.
Sad kraj lokve plače
zaprljao hlače.
Kod kuće će mati
šibom njemu dati.

Gabrijel Cvitan

Uspomene na majku

Večernja je rumen naglo blijedila na nebu. Spuštao se mračak. Izašao sam s majkom u baštu. Prošetali smo uzanim puteljkom između ruža i jaglaca. Rumene su ruže objesile svoje snene glavice i snivale slatki san dok su žuti jaglaci ispružili zlatne čaške prema zvjezdanom nebu i pjevali himnu toploj ljetnoj noći. Sedefasti je lahoric začarlijao baštom i donošao nam miris glicinija koje su se verale tamo uza stijenu. Iz njihovih je krupnih, ljubičastih grozdova kapao slatki miris. Nebo je ronilo srebrne suze koje su sjale na lišću kao dragulji.

Sjeo sam s majkom pod jasminov grm. Naslonio sam snenu glavicu na majčino rame, zagledao se u zvjezdano nebo i šnuo:

»Kako su sjajne zvjezdice! I koliko ih ima! Ded pričaj mi nešto o njima, majčice!«

Pobožno, kao da je u crkvi, šaptala mi majčica da svaki čovjek ima svoju zvijezdu koja zasja na nebu čim se on rodi a ugasne kad on umre.

»A koja je moja zvijezdica, majčice?« upitao sam je i zagledao se u neku krupnu, sjajnu zvijezdu.

»To znade samo dragi Bog« odgovorila mi zamišljeno majka; -- ućutasmo. Uto se jedna sjajna zvijezdica rasplinula u tisuću zlatnih varnica te je u velikome luku pala u crni bezdan noći ostavljajući za sobom svjetao trag.

»Sad ode neka kršćanska dušica Bogu na istinu« uzdahne majka, pobožno se prekrsti i čvršće me privine u svoj zagrljaj. U slatkome sam majčinome zagrljaju ubrzo usnuo. Snilo mi se da šetam zvjezdanim nebom, kiđam sjajne zvjezdice i njima kitim sijedu majčinu kosu.

Mila moja, uspomeno!

Radoslav Kovač

Brinimo se za ptičice

Ptice su naši najveći prijatelji i dobročinitelji. Da njih nema oko naših domova rojilo bi se na milijune muha i štetnih kukaca, po našim poljima, voćnjacima i vrtovima nakotilo bi se na milijarde gusjenica i štetočina, koji bi upropastili sav naš trud i muku. Zeleno povrće izgrizle bi nam gusjenice do korjena, a ono krasno rumeno voće, bilo bi prepuno crva.

Dobre ptičice lijeću oko naših kuća, po našim vrtovima, voćnjacima, lugovima i šumama i uz divnu pjesmicu, koja nam razblažuje dušu, tamane sve nepoželjne kukce i štetočine.

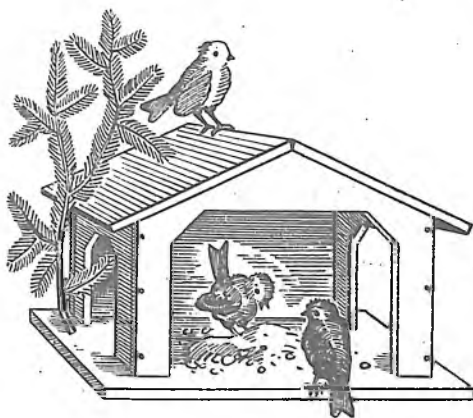
Nezahvalna djeca, ne znajući često puta, od kolike su nam koristi te drage i mile životinje, nabacuju se za njima kamenjem, plaše ih i tjeraju rušeći im gnijezda i razbijajuć im jajašca. To je grijeh i zloba i takova što mogu napraviti samo duševno pokvarena djeca.

Dobra djeca naprotiv štiteće ptice i ne će nikad nijednom od tih dobrih Božjih stvorova učiniti ništa na žao.

Približava se zima. Mnoge od tih naših prijateljica ostale su i preko zime uz nas, po našim opustjelim lugovima i šumama, ne htijuć nas ostaviti.

Zapast će snijeg i one će zebsti i drhtati, a biti će i gladne, jer ne će moći nigdje naći hrane.

Ne smijemo dopustiti, da uginu od gladi i studeni. Ljepo bi bilo i plemenito, kad bi se djeca za dugih zimskih večeri, pozabavila korisnim ručnim radom, i da bi, sve igrajuć se, izradila male drvene kućice za ptičice. Ovdje donosimo sliku jedne kućice, koja je vrlo zgodna — za ptice. Postavi je se negdje na vrtu ili u lugu na čvrsti štap. A djeca će učiniti dobro djelo, budu li zimi, kad zapadne snijeg svakog dana odnijela u tu kućicu šaku zrnja, mrvica ili druge koje ptičje hrane. — er —

Gospođice ptičice

U Sjedinjenim državama Amerike, uveli su neki prijatelji ptica lijep običaj, da zimi, kad po dalekim krajevima snijeg pokrije zemlju, šalju u pojedina zabačena sela poštom male paketiće žita i ptičje hrane, naslovljene na: gospođice ptičice.

Listonoše, koji raznašaju od sela do sela poštu dužni su da takve paketiće istresu po snijegu za hranu ptičicama.

Gladne ptice u nekim su se krajevima tako priučile na to,

da na pojedinim mjestima uz puteve, kojima će proći listonoša, u određeni sat čekaju, dok im dođe »pošta«. Čim izdaleka ugledaju listonošu, ptice mu u velikim jatima polete u susret i svojim mu cvrkutanjem izrazuju zahvalnost.

Kako vidimo u Americi ne žive samo »gangsteri« koji ubijaju, pljačkaju i otimlju djecu, kako to uvijek čitamo u novinama, nego imade tamo i mnogo ljudi dobra i plemenita srca.

Otvorite kaveze ...

- Kud ćete? U šumicu
da lovimo ptice...
- Idete na otmicu,
a sja vam se lice!

U krasnu vas prirodu
crne misli vode,
grobari ste sreće
i tuđe slobode.

Ptičica je rođena,
da po šumi lijeće,

Split

gdje se grane zelene,
gdje miriši cvijeće.

Ptičica je družica
radinih težaka,
pjesmicom ih sokoli
od zore do mraka.

Otvorite kaveze
i krletke male,
i pustite ptičice
da se zrakom šale...

Rikard Katalinić Jeretov

More

Daleko, daleko more se plavi
Mirni i tihi ziblju se vali
Kao da su od jedne malene
I lijepe djevojke kose rastrešene

A nisko, nisko, nad same vale
Lijetaju i pjevaju ptičice male
Od zore do večera i od večera do zore
Pjevaju za one mrtve, ki ležiju va more.

O more, more, prekrasno more
Lijepe su šume, lijepe su gore,
Al ti najljepše, najmilije
Slatko mi pjevaš i sve nebo ti se smije

Kad uvečer nebo je belo
Kad tiha magla već pokrije selo
Kad sve zakloni tamna noć
Ti mi pjevaš, ti mi pjevaš još.

Narod bez slobode

Prema protivnoj obali
Sunce se već sklanja
I njegova kruna od biseri
Gre sve manja, sve manja,

Al svoj zlatan sjaj
Još spušta na ovaj tužan kraj,

Na ovaj kraj gdje od slobode
Već ne govore
Gdje izgubljeni narodi
Za nju se ne bore,

Gdje zakriti tamnom koprenom vječne noći
Mi jadni nemamo više moći

Gdje narodne pjesme
Već se ne pjevaju
Gdje oko morske vode bistre
Samo tuda gospoda se šetaju:
Samo tude, a naše moramo
Sve da zaboravimo.

Al ako ova vlast sve nam je zabranila
Za tebe još ptičice pjevaju, Istro mila,
Pjevaju za tebe i kad je večer i kad je zora
Blistavi valovi Jadranskoga mora.

Ove su nam dvije pjesmice došle povjerljivim putem izravno iz naše Istre. Ispjevalo ih je jedno dijete, koje pohađa talijansku srednju školu i koje nije nikada imalo sreće da čuje u školi svoju materinsku riječ. U talijanskoj školi koju pohađa dijete je poznato, kao odličan talijanski pjesnik. Ali evo, kako vidimo, u času, kad ga nitko ne vidi i ne čuje, ono je propjevalo u slatkom svom materinjem jeziku. Pjesmice imaju izvjesnih nedostataka, u njima je pomiješano istarsko narječje s hrvatskim književnim jezikom. Moramo razumjeti: dijete nije nikad učilo hrvatski do onoga, što je čulo od svojih seljačkih roditelja. Mi nijesmo ispravili niti jedne riječi. Pjesma je izvrsna, puna dubokih pjesničkih misli. To dijete, koje je u dnu duše ostalo naše i samo naše, uprkos tuđinskog odgoja i tuđinske škole, ima samo jednu želju: da mu pošaljemo jednu hrvatsku gramatiku, jedan talijansko-hrvatski riječnik i koliko možemo lijepih hrvatskih knjiga, a najvolilo bi kakvu književnu reviju, da može čitati u svom materinjem jeziku.

Isus i djeca

(Rikardu Katalinić-Jeretovu)

Isus — u slici djeteta, a na prosjačku obučen — sjedi pokraj puta ispitujući srca ljudska.

Dječica idu iz škole i prolaze pokraj njega, a on njima ruke pruža: «Darujte me, siromaha! — — Udijelite gladnu siromahu!»

Prvo ga dijete čuje, maša se za torbicu, pa izvuče komad kukuruznog, žutog hljeba, i reče: «Gledaj čuda! Gladan sam, a

zaboravio sam, da imadem hljeba!»

I stade ga veselo jesti.

Drugo dijete izvadi iz torbice dobar komad bijela hljeba i pruži ga Spasitelju, govoreći: «Uzmi! Ja nisam gladan!»

Malo kasnije približi se još jedno djetetašce Isukrstu, a Isus i prema njemu ruke pruža.

Dječarac se zaustavi, zagleda se u Isusa, pa mu reče: «Ti si gladan, a ni ja nisam sit. Ali

je u mene, hvala Bogu, nešto hljeba. Podijelimo ga !»

Pa izvuče iz džepa komadić crnog hljeba, što mu ga je sirota mati dala, i pruži polovinu Isukrstu, veleći: «Uzmi braće !»

Taj čas preobrazi se Isus, blagoslovi dijete i reče: «Sjedi

k meni, dijete moje! Jer nije opak, koji ne daje; niti je dobar koji daje — ali onaj, koji je i sam gladan, pa dijeli hljeb svoj s bližnjim svojim, doći će sa mnom u kraljevstvo nebesko !»

Fran Mažuranić
(Od zore do mraka)

Čudna želja

— Mamice — reci mi hoću li ja brzo u raj? —

— Dušo moja, sinko dragi, što je tebi, zašto u raj? Zar ti nije dobro i lijepo kod tvoje mamice?

— Je, slatka mamice, meni je vrlo lijepo i dobro kod tebe, ali ja želim poći u raj...

— Ne, dušice, ti ćeš ostati kod svoje mamice. Za tebe je i tu raj, a Bog je dobar, pa će te uzdržati zdravu da mi rasteš i da se jačaš kraj svoje mamice.

— Ali, draga mamice, ja hoću u raj i to čim prije...

— Kakove su to čudne želje. Što ćeš ti, moj sinko, u raju? Zar tebe mama ne voli?

— Voliš me, mamice, a i ja tebe volim i ljubim. ali ja bih htio u raj da jedem dobre jabuke...

— Pa evo, moj Ivice, evo ti cijela košarica jabuka. Uzmi samo, sinko, i jedi.

— Neću ove, mamice, ja ću one u raju — — z a b r a n j e n e...

Split

Barba Rike

Grašak

(po francuskom)

Mamica i Vandica ljušte grašak. I mamica veli Vandici:

— Vandice, pazi, ti prosiplješ po zemlji više od polovice graška.

Vandica pogleda mamicu začuđeno i odgovori:

— Mamice, to nije moja krivnja. Kad otvorim njihovu malu sobicu (Vandica misli na ma h u n i c u) skaču na zemlju zrneća od veselja što ugledaše sunce.

Split

Barba Rike

RAZNO

Masaryk i djeca. O pokojnom se češkom predsjedniku Masaryku pripovijeda, da je neobično volio djecu. Sada, pod stare dane, živeći u svom dvorcu Lany, on bi se znao po čitav dan igrati sa svojim malim unucima. A prije, dok je još kao predsjednik republike dolazio među narod, najvolio bi se porazgovoriti i šaliti s djecom.

Jednom zgodom došao je tako u mjesto Detve, gdje je bio dočekan velikim slavljem. Jedan dječak pozdravio ga je pjesmicom, kojoj je svaka kitica svršavala riječima: »Mi ćemo te poduprijeti...«

Kod četvrte kitice dječak je zapeo, a Masaryk, da ga izbavi iz neprilike, reče: »No dobro, ti ćeš me dakle poduprijeti...« i nasloni se na njega. »A sada neka nas fotograf snimi, da svijet vidi, kako me ti podupireš.«

Kaspijsko more ishlapljuje. Kaspijsko more nije spojeno s nijednim drugim morem, nego je okruženo sa svih strana kopnom te se prema tome i zove češće kaspijskim jezerom, nego kaspijskim morem.

Od godine 1925. Kaspijsko more neprestano se smanjuje, tako da je njegova površina danas niža za 6 m. — Mnoge rijeke, koje su do sada utjecale u nj, presušile su. U posljednje vrijeme ruski se učenjaci bave ozbiljno mišlju da tok rijeke Don, i drugih nekih sjevernih rijeka navrnu u Kaspijsko more, jer bi uslijed preniskog vodostaja mogla biti ugrožena plovidba parobrodima po Kaspijskom moru, a i ribolova bi nestalo.

Najzamazanije selo.

Takovo selo nalazi se u pokrajini Tibetu, u onoj velikoj zemlji Indiji, koja ima 200 milijuna stanovnika i koja je pod engleskom vlašću. U tom selu, koje je vrlo visoko pod vrhun-cem najviših gora, ima oko tisuću kuća. To selo postoji već

pet stotina godina, a za cijelo to vrijeme bacali su ljudi sve smeće i sav gad na ulice. Toga se za 500 godina toliko nakupilo, da su se naslagala čitava brda toga gada, pa je taj smet i gad viši od kuća. Kroz taj gad morali su ljudi probiti hodnike, da mogu prolaziti između kuća. To je zaista najneurednije i najprljavije selo na svijetu.

Malo računa.

Čovjek, koji je proživio 50 godina, spavao je 14 godina, radio je preko 16 godina, hodao je dvije godine i pđ, zabavljao se 9 godina, dok je 4 godine potrošio jedući, a bio je bolestan 1 godinu itd.

Pojeo je sedam tona kruha, 6 tona mesa, 2 tone zeleni, jaja i ribe, a popio je najmanje 30.000 litara što vode, vina, mlijeka, juhe itd.

Naj . . .

Najdulji most u Evropi nalazi se u Danskoj, a predan je prometu ovih dana. Most spaja otoke Falster i Seeland. Izgrađen je od željeza i betona, a gradili su ga 4 godine. Dugačak je 3200 m, a drži ga 51 stup. Stajao je 500 milijuna dinara.

Najmanji čovjek na svijetu bio je neki Englez Tinny Tin, koji je umro prije nekoliko dana. Bio je visok 52 cm, a težio je 11 kg. Druga njegova braća bila su sva lijepo građena i visoka. On je cijeloga svoga života bio uvijek na putu, jer je nastupao po cirkusima

Najveća trgovačka kuća nalazi se u Chicagu. U njoj je namješteno 50.000 ljudi, što činovnika, što prodavača i slugu. Godišnje razasila po svijetu 14 milijuna cijenika sa slikama i 60 milijuna letaka. Za poštarinu plaća pošti svake godine 500 milijuna dinara, a isto toliko plati i za oglase u novinama. U raznim mjestima Amerike imade 394 podružnice i prodavaonice. Godišnje proda razne robe za 25 milijarda dinara, dakle taman dvaput toliko, koliko iznosi godišnji proračun naše države.

Najviše stanovnika imade Velika Britanija sa kolonijama to jest 500 milijuna. Kina ima 490 milijuna stanovnika, Rusija 170 mil., Američke Sjedinjene Države 137 mil., Francuska s kolonijama 102 mil. Još ima 17 država, koje imadu više stanovnika nego Jugoslavija, koja imade sada oko 14 milijuna ljudi.

Najveća jezera na svijetu jesu: Kaspijsko more sa 436.000 četvornih km, Huronsko jezero u Americi sa 69.510 km², Victoria Nianza u Africi 68.800 km², Aralsko jezero 64.490, Michigansko 57.850, Bajkalsko 34.200, Tanganjika 31.900, Velika Medvjeda jezera 29.000, Njassa 26.500, Winnipeg 25.000, Čadsko jezero 20.000 km². U Evropi je najveće Ladoga jezero, koje mjeri 18.180 km².

Najdulje rijeke na svijetu su: Mississippi i Missouri sa 6.520 km, Nil 6500 km, Ob 5300 km, Amazonka isto toliko, Jenisej sa Selengon 5200 km, Jangtsekiang 5200 km, La Plata 4700 km, Lena 4600 km, Amur 4480 km, Kongo 4200 km, Niger 4160 km, Sv. Lovrenca 3800 km, Mackenzie 3700 km, Volga 3570 km, Darling-Murray 3500 km, Indus 3180 km, Ganges 3000 km. U Evropi je najdulji Dunav sa 2850 km i Laba 1165 km.

KLOK i JOŽIĆ

Dragi gospodine uredniče,

Kad Vam ispričam, što nam se nedavno na jednom izletu u malajske prašume dogodilo, naježit će Vam se kosa na glavi. Da nije bio uz mene moj vjerni i dosjetljivi Klok danas me više ne bi bilo među živima i Vi bi uzalud očekivali moj uobičajeni mjesečni izvještaj za naš dragi »Mali Istrarin« i njegove čitatelje.

Da ne duljim, evo kako je to bilo: Isplovili mi ponosno na jednoj pirozi niz rijeku Kraton, vozeći se ovajput sredinom rijeke, da ne nazradamo kao posljednjiput, a kad smo uz obalu ugledali nekakvu čistinu izidosmo da se razgibamo i da zademo malo dublje u šumu, za koju nam tekoće da sakriva u sebi veličajnih tajni.

I bila je zaista divna ta šuma. Zelenilo i crvenilo lišća, bujna šarolikost cvijeća, na milijune povijuša i golemih biljka, davalo je sliku, kakovu nam ne može ni najbogodaniji slikar dočarati. Papige su skakale s grane na granu, kreštale i smijale se nekim neobičnim glasom, najmući se nabacivali voćem i šumskim plodovima prateći nas u korak

Klok je bio sretan i uživao je, kao nikad dosad. Konačno to je i razumljivo, jer se sad našao u okolini za kojom je uvijek čeznuo.

Lutači smo tako, penjući se i verući preko bujadi, paprati i divnih povijuša, preko jedan sat, a tad se umorni spustismo u hladovinu nekakvog ogromnog eukaliptusa. Iz torbe izvadismo kruha i pečenog mesa i založismo. Kad smo se najeli i napili svježe vode iz obližnjeg izvora, izvadim ja iz torbe svoju frulicu, koju sam još u Zagrebu nabavio i s kojom smo se znali prikratiti mnogi dosadan čas. Zasvirani, da se sve orilo. Sitni, ali skladni glasovi odjekivali su šumom, ptice su prestale pjevati i papige kreštati i svi su nas ti stanovnici prašume ljubopitno promatrali s grana. Klok je uživao. Povalio se pokraj mene na travu i lijen-gario sanjareći bogzna o čemu. A i ja sam se sam toliko zanesao divnim zvucima svoje frulice, da sam zaboravio na sve oko sebe.

Najeđnom raskolačim oči, sav se ukočim od straha, frulica mi ispade iz ruku. Htio sam vrisnuti, no iz grla mi nije izlazio glas. Prizor cko mene bio je jezovit. Svuda naokolo šuštalala je trava, a iz nje se dizalo na stotine zmijskih glava. Zelene su se njihove oči svjetlucale poput smaragda na suncu, njihovi rašljasti jezici titrali su i oblizavali se. Na stotine zmijskih očiju bilo je uprto u nas, a to nijesu bile nikakve bezazlene

životinjica, nego čitavo leglo najstrašnijih otrovnica, čiji je ubod sitnih zubića značio neminovnu strašnu smrt.

Što sam sve proživio u tih par časova strahovite ukočenosti nemo- guće je opisati. I da ne bje moga vjernog Kloka, koji je majmun nad majmunima, koji je um nad umovima, ja bih bio gotov. Ali on, zlatni moj Klok, opazivši da sam prestao svirati, otvori oči i ugledavši što se dogodilo, nije izgubio prisutnost duha. Pograbio je moju frulicu, prinio ju ustima i nastavio svirati.

Sad sam istom shvatio zašto je to učinio. Sjetio sam se, što sam nedavno vidio u Indiji, gdje ulični svirači sviraju u frule, a zmijske, koje nose sa sobom u košaricama, plešu. Zmijske naime vanredno vole glazbu, one se njome opajaju, ona ih hipnotizira i čini neopasnim. Tako je to i sada bilo. Zmijske su čule moju svirku i stale se približavati sa svih strana, da slušaju. Dakako da bi se onog časa, kad bih ja bio prestao, one bile osvjestile od prvog svog zanosa i bile bi se bacile požudno na nas. Zato se nije smjelo ni pod živu glavu prestati sa sviranjem.

Klok je moj to prirodnim nagonom osjetio zato mi je pograbio frulu i nastavio svirati. Zmijske su bile uspavane. Kad je Klok, koji se u to dobro razumije, uvidio da su zmijske ukočene i u zanosu, mahne mi rukom i mi smo u dva skoka preskočili zmijsku ogradu oko nas i pojurili vratolomnom brzinom kroz paprat i bujad do rijeke, pa u čamac.

Par minuta nakon toga začujemo za sobom strahovito siktanje. Zmijske su se osvjestile i navalile za nama. Trava je šuštila i savijala se, kao da je pirono preko nje lahor, ali sad je bilo već prekasno. Mi smo već sjedili u svojoj pirogi i veslali punim zamasima niz vodu, da se što prije udaljimo od ovog kobnog mjesta.

Ja sam bio blijed ko mrtvac. A i Klok mi čini se da nije bilo baš najugodnije oko srca. Znadem naime, koliko se majmuni boje zmijske, koje su njihovi najkrvniji neprijatelji.

»Klok, družo, ti si me spasio«, izustim konačno sav tronut i zagrlim majmunca. On ne reče ništa. Dobra životinjica ne zna govoriti, a tako je pametna. Samo mahne repom i nastavi veslati, kao da želi reći: »Ostavi to! Nije vrijedno da se zahvaljuješ.«

Hvala Bogu, samo kad je živa na ramenu glava. A sada, gospodine uredniče, zbogom! I pozdravite nam sve prijatelje i čitatelje.

Vaši Klok i Jožić

Dječje novine

Aeroplan za 150 osoba. U Americi grade aeroplan, koji će biti veći od svih do sada sagrađenih, jer će u njemu biti mjesta za 150 osoba. To će, prema tome, biti pravi zračni vlak.

Djeca prouzročila požar sela. U selu Cubani, u Rumunjskoj, pojavila se u jednoj staji vatra, koja se stala širiti silnom brzinom. Požar je za najkraće vrijeme zahvatio cijelo selo, pa su izgorjele 44 kuće sa gospodarskim zgradama. Požar su prouzročila djeca, koja su se u staji igrala šibicama, pa su zapalila slamu. Djeco, ne igrajte se vatrom!

Koliko vrsta maraka ima na svijetu? Izračunano je, da imade na cijelome svijetu u prometu 64.000 raznih vrsta maraka.

Ptičje groblje. Stari Egipćani slavili su, kako znamo, krave, majmune i ptice ibise, kao božanska bića. Arheolozi, koji se bave iskapanjem i proučavanjem starina, pronašli su sada u egipatskom gradu Hermopolisu podzemni hram, u kom su se ukapale posvećene životinje. Tamo su našli čitavo groblje svetih ptica ibisa, koje su vrlo dobro sačuvane.

I čovjek bez nogu može plivati. Na rijeci Hudson u Sjevernoj Americi preplivao je neki 46 godišnji plivač imenom Zimmy, udaljenost od grada Albany do New-Yorka, dakle 200 km, za 141 sat. Njemu su još

u djetinjstvu odrezane obe noge, pa se je kod plivanja ispomagao samo rukama. Kad je izišao iz vode bio je posvema iscrpljen.

Jugoslavenski nogometaši u inozemstvu. Nedavno su igrali jugoslavenski nogometaši u Pragu. Bili su pobijedeni sa 5 : 4 od čeških igrača. U Varšavi tukli su ih Poljaci sa 4 : 0. — U Zagrebu pak tukla je zagrebačka reprezentacija praške nogometaše sa 2 : 0.

SPOMENIK EUGENU KUMIČIĆU U ZAGREBU. Dne 17. listopada otkriven je u Zagrebu pred zgradom u kojoj su smještene gimnazije i druge srednje škole, spomenik jednome od najvećih hrvatskih pisaca, Eugeniju Kumičiću. Kumičić je, kako znamo, Istranin, rođen u Berseču pod Učkom. Svoje najljepše pripovijesti i romane posvetio je Istri, koju je opisao vanredno lijepo i s mnogo ljubavi. Otkriću spomenika prisustvovalo je nebrojeno mnoštvo naroda, a iz raznih mjesta iz pokrajine došao je velik broj izaslanstva, koja su položila do nogu spomenika svu silu vijenaca. Iz Istre naše nije nažalost, mogao doći nitko, da položi vijenac jednome od svojih najzaslužnijih i najboljih sinova. U ime onih 250.000 istarskih Hrvata, kojima nije bilo moguće doći na tu općenarodnu proslavu, položio je pred noge spomenika g. Radetić struk bosiljka, čije je sjeme niklo u onoj našoj dragoj sunčanoj zemlji.

Spasio 4016 utopljenika. U luci Batumu na Crnom Moru živi 70 godišnji mornar Mamed Molla Bajram-Ogly, koji je spasio 4016 ljudi, koji su se utapljali. Lanjske godine napustio je službu, a vlada Gruzinske republike

odlikovala ga je i dala mu lijepu mirovinu. Iako je Mamedu već 70 godina on još i sada sjedi po cijeli dan na obali ili šeće po luci, motreći kupaće, vazda spreman da se baci u vodu i spasi ako treba tuđi život.

MALO RAZONODE

Župnik i prosjak

Neki je prosjak došao župniku i zamolio ga, da mu udijeli malu milostinju. Župnik mu reče:

— Dat ću ti toliko, koliko ti imaš, ali uz uvjet, da dadeš dva dinara crkvi!

Prosjak to obeća, uze novac, dade u crkvu 2 dinara i ode. Došavši u drugo selo pođe i tamošnjem župniku, pa zamoli i njega za milostinju. Taj mu župnik reče sasvim isto kao i prvi, te mu dade onoliko, koliko je prosjak u tom času kod sebe imao. Prosjak ode i dade i ovaj puta 2 dinara crkvi.

Dođe tako i u treće selo, pa ravno k župniku. Kao dogovoreno reče mu i treći župnik sasvim isto kao i prva dva:

— Dat ću ti toliko koliko imaš, ali uz uvjet da dadeš crkvi 2 dinara. Prosjak to obeća, uzme od župnika novac pa ode ravno u crkvu i ostavi tamo 2 dinara. Veliko je međutim bilo njegovo iznenadenje kad je ustanovio, da je time dao sav novac što ga je imao i da mu nije ostala ni prebijena para.

Pogodite sada, koliko je imao prosjak novaca, kada je došao k prvom, koliko kad je došao k drugom, a koliko kad je došao k trećem župniku!

ŠALJIVO PITANJE

Tri putnika dođoše u jednu gostionicu. Sjedoše za stol i naručiše jelo. Svaki je naručio pečeno pile i salatu. Osim toga donio je gostioničar i 3 kobasice. Svaki je međutim pojeo svoje pile i salatu, a kobasicu nije dirnuo. A ipak je na koncu bilo sve pojedeno. A osim ove trojice nije nigdje bilo u blizini ni čovjeka ni životinje! Tko je dakle pojeo kobasice?

(Složio: Emil Jurković, Srp. Moravice)

Bijele i crne ovce

Na otoku Pagu pase sva sila crnih i bijelih ovaca. Zanimljivo je, da bijele ovce popasu mnogo više trave, nego crne. Tko zna zašto?

ZAGONETKE

ZAGONETKI IZ 2. BROJA »M. I.«

1) KOMBINIRANA ISPUNJALJKA:

MIR — IVO — LAV — ONI — RIS — AVE — DAR

2) LOGOGRIF:

Krava — Drava — Brava — Trava

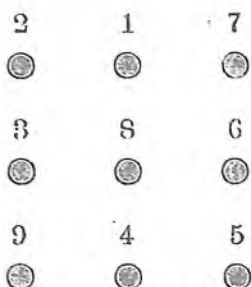
3) EPITAF: Difterija

(U tom epitafu potkrala se tiskarska pogriješka. Umjesto KIDIF trebalo je biti RIDIF)

4) RAČUNSKE ZAGONETKE:

a) $1\frac{2}{3} + 4 + \frac{50}{7} = 16$

b) Devet češ točaka spojiti ovako:

IGRA ŠIBICAMA

Uzet češ na svakoj strani četverokuta po 1 šibicu ovako:

ZAGONETKE

MAGIČNI KVADRAT
(Marijan Košćević, Križevci)

	1	2	3	4	
1					1) vodena životinja
2					2) rijeka u Srbiji
3					3) osnovica
4					4) mjera za papir

Okomito i vodoravno isto

Tko će ovo izračunati?

U nekom dvorištu bile su kokoši i kunići. Svi zajedno imali su 72 noge i 20 glava. Koliko je bilo u tom dvorištu kunića, a koliko kokoši?

Ispunjaljka
(Franjo Jaksetić, Zagreb)

I		tekućina
		grad u Srijemu
		otok na Jadranu
		odonda
		brat Abelov
		riječ u Molitvi
		vrsta cigarete
		popravlja satove
		strašna pošast
		ondje ... ili ...
		žensko ime
		član obitelji
		sprava za tucanje šećera
		prkos
II		Od I—II Istarski mučenik

Rebus

(Ankica Tomlinović, Nova Gradiška)

$\frac{A}{Z}$ R '5

POSJETNICA

(Marijan Košević, Križevci)

Dr. Vinko N. Živičan

Zanimanje?

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.